

Meddelelser fra

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg

(Dansk Selskab for Plantesygdomme og Skadedyr)

Nr. 27

maj 2018

ISSN 0900-5102 (papir-udgave)
ISSN 2596-5743 (online-udgave)

Indhold:

Nye danske navne på plantesygdomme og patogener
Nye navne – uddybende bemærkninger
Om den digitale udgave af navnelisten
Dansk Sprognævn
Liste over udvalgets medlemmer

Nye danske navne på sygdomme:

sygdommens danske navn	patogenets videnskabelige navn	vært(er)
hestebønnerodråd	<i>Phytophthora pisi</i> Heyman et al.	arter af <i>Fabaceae</i>

Nye navne – uddybende bemærkninger

Ghita Cordsen Nielsen (PlanteInnovation / SEGES) har henvendt sig til nomenklaturudvalget.

Ghita skriver (9. februar 2018):

"Vi vil gerne have et navn for sygdommen *Phytophthora pisi*, som er en sædskiftesygdom i hestebønner og ærter, som begynder at blive et problem i Sverige. Måske kunne det være hestebønnerodråd, men det er jo ingen *Aphanomyces*-art som ved ærterodråd, så det er måske ikke så godt et navn ?

Vh Ghita"

Ghita vedlægger en artikel af Heyman et al. fra april 2013 (Plant Disease **97**: 461-471), hvori de beskriver patogenets optræden i Sverige.

I artiklen publiceres navnet *Phytophthora pisi* sp. nov., idet man på basis af den undersøgelse, der refereres i artiklen, vurderer, at taxonet, der tidligere var kendt som *Phytophthora erythroseptica* Pethybr. var. *psii* Bywater & Hickman, er en selvstændig art.

Phytophthora erythroseptica var. *psii* er tilbage i tiden erkendt som sygdomsfremkaldende på dyrkede bælgplanter. Intet dansk navn findes her.

Hvad angår *Phytophthora erythroseptica* Pethybr. s.lat. i Danmark, er alene den sygdom, der optæder på tulipaner, navngivet (basalrød på tulipaner).

I Sverige er sygdommen, der forårsages af *Ph. pisi* Heyman et al., omtalt som *Phytophthora*-rottröta, uanset om den angriber ært eller hestebønne, mens "ärtrottröta" anvendes om sygdomme, som forårsages af *Aphanomyces euteiches*.

Ghita foreslår selv (1) hestebønnerodråd som dansk navn - det er et udmærket forslag, omend ikke helt mundret. Under arbejdet i udvalget var desuden (2) ærterodbrand og - som en analog til det svenske navn - (3) *Phytophthora*-rodråd under overvejelse.

I udvalget besluttedes det at vælge hestebønnerodråd som dansk navn for sygdommen.

Om den digitale udgave af navnelisten: Adgangen til "J. P. Skou: Ordbog over Danske Navne på Plantesygdomme forårsaget af bakterier og svampe." (1. udgave, DSR Forlag, 2000) via DSPS-hjemmesiden er nu blevet forenklet og dermed lettere at bruge.

Som omtalt i Meddelelser No. 26 er listen over godkendte navne (indtil år 2000) på plantesygdomme, forårsaget af svampe og bakterier, tilgængelig i elektronisk form (version 130317).

Adressen er: www.dsps.au.dk

Fra DSPS-hjemmesiden kan man klikke ind på "Danske navne på plantesygdomme"

Listen "Fortegnelse over danske navne på plantesygdomme" omfatter de navne, der **indtil 2000** var godkendt af Det Plantepatologiske Nomenklaturudvalg.

Navne, der er godkendt og publiceret senere, findes i "Meddelelser fra Plantepatologisk Nomenklaturudvalg" fra og med Nr. 19.

Tidligere udsendte udgaver af "Meddelelser" finder man ved at klikke på "Læs mere".

Bemærk, at de videnskabelige navne på patogenerne i mange tilfælde har **ændret** sig siden 2000, og at der i mange tilfælde findes **flere synonyme** end dem, der er angivet i listen.

Dansk sprognævn - dialog om stavemåder og generelle problemer ved fagterminologi.

Udvalget havde - lidt ved en tilfældighed - bemærket, at såvel den seneste udgave af Retskrivningsordbogen (4. udgave, 2012) som den elektronisk tilgængelige version angiver "værtspilte" som den korrekte stavemåde (og ikke "værtplante") - og i analogi hermed en række andre termer med samme forstavelse. Udvalget henvendte sig til Sprognævnet og skrev (uddrag):

Vi har ved opslag i Retskrivningsordbogen bemærket, at man ikke længere tillader stavemåden "værtplante", men alene "værtspilte".....

Her er tale om en ændret holdning i forhold til tidligere udgaver - hvor begge former var godkendt.

Plantepatologisk Nomenklaturudvalg, der løbende tilsender Dansk Sprognævn alle sine udgivelser, har i "Meddelelser fra Plantepatologisk Nomenklaturudvalg" (ISSN 0900-5102) Nr. 21 (april 2004) argumenteret for anvendelsen af stavemåden "værtspilte" - og begrundet det med praksis i det faglige miljø, samt historisk med henvisning til Emil Rostrup, der i sine værker har udformet faget plantepatologi hvad angår afgrænsning, definitioner og den faglige / historiske baggrund (se vedlagte udgave af "Meddelelser...", side 4). - Emil Rostrup var fra 1883 den første indehaver af en lærestol i plantepatologi på universitetsniveau, ikke blot i Danmark, men i hele verden. Lærebøger i faget plantepatologi har gennem de seneste 100 år benyttet formerne uden s, hvorfor det også er den gængse sprogbrug i det faglige miljø. Det gælder også termerne værtdyr, værtorganisme, værtskifte, værtregister, værtspecifik m.m.

I "Meddelelser..." fra 2004 anbefaler undertegnede at formen "værtspilte" anvendes i officielle sammenhænge, og i konsekvens heraf benyttes denne form af ordet hos myndighederne, således også i love og bekendtgørelser.

Også i "Meddelelser..." der er det i fagmiljøet anerkendte organ for publicering af nye navne for plantesygdomme og betegnelser for faglige begreber, benyttes konsekvent denne form.

Det skal bemærkes, at Nomenklaturudvalget har en rådgivende rolle for arbejdet i det danske oversættelseskontor i EU.

.....

De beslægtede udtryk "værtspilte", "værtregister" m.fl., der også anvendes i love og bekendtgørelser, ses ikke i Retskrivningsordbogen, men vil af Nomenklaturudvalget indtil videre blive betragtet som de korrekte former, altså uden "s" som bindebogstav/fugebogstav.

.....
Dansk Sprognævn svarede meget hurtigt på henvendelsen, og skrev (gengivet i uddrag):

Ordstoffet i Retskrivningsordbogen dækker rigssprogets almindelige ordforråd, herunder en del fagord med en vis almen udbredelse..... Problemerne opstår i netop denne gråzone mellem fagsprog og almensprog. Vi får jævnligt henvendelser fra fagfolk om opslag i Retskrivningsordbogen som i deres øjne er enten ukorrekte eller upræcise, men som ikke volder problemer for lægfolk.

I Sprognævnets repræsentantskab såvel som i den danske befolkning er der en vis modstand mod dobbeltformer (ord med to (evt. flere) lige korrekte former). Under redigeringen af Retskrivningsordbogen (både 3. udgave, 2001, og 4. udg., 2012) reducerede vi derfor antallet af dobbeltformer i de tilfælde hvor der var gode argumenter for det. Ved ordene vært(s)plante og vært(s)dyr er det formerne med binde-s der passer ind i systemet, idet alle almensproglige sammensætninger med vært som første led altid er med -s-, fx værtsfamilie, værtsnation og værtspar. Desuden viser en søgning i artikeldatabasen Infomedia at formerne med -s- ved ordene vært(s)plante og vært(s)dyr er langt hyppigere end formerne uden. Derfor mente vi at det var rimeligt at gøre værtsplante og værtsdyr enerådende og i øvrigt ændre sammensætningsoplysningerne under vært.....

.....
Vi har noteret jeres henvendelse som indgår i sagen om forslag til retskrivningsændringer i en kommende udgave af Retskrivningsordbogen. Sagen vil blive gennemgået næste gang der skal indføres normændringer i ordbogen.

*Med venlig hilsen
Anita Ågerup Jervelund
Seniorkonsulent
Dansk Sprognævn*

Svaret fra Dansk Sprognævn opfatter vi som positivt. Det skal endvidere bemærkes, at den omtalte artikeldatabase Infomedia udelukkende citerer massemedierne, ikke faglitteratur.

Nomenklaturudvalget vil fortsat benytte de omtalte fagtermer som hidtil.

Af en artikel i Politiken 5. februar i år, skrevet af Lotte Thorsen, fremgår, at Dansk Sprognævn erkender, at fagsproget i Danmark for tiden mangler et hjemsted. Tidligere har det været forankret på CBS, men her er alle sproguddannelser lukket, og det samme gælder CBS´ termcenter, Danterm. Dansk Sprognævn argumenterer på den baggrund for etablering af en national termbank - en sag, der har været bragt op i Folketinget, senest i marts i år.

Citat fra Lotte Thorsens artikel: *I dag ligger fagsproget og flyder i tilfældige ordlister rundt omkring på nettet, hvor de færreste ifølge direktøren for Dansk Sprognævn finder det.*

Liste over udvalgets medlemmer:

Eigil de Neergaard (formand)
Hans Jørgen Lyngs Jørgensen
Thomas Læssøe
Iben M. Thomsen
Mogens Nicolaisen
Brian Larsen
